

RS Global

INTERNATIONAL

SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE

**SOCIAL AND ECONOMIC
ASPECTS OF EDUCATION
in Modern Society**

**Proceedings of the
XXXI International Scientific and
Practical Conference**

**Social and Economic Aspects
of Education in Modern
Society**

**August 30, 2021,
Warsaw, Poland**

Copies may be made only from legally acquired originals.
A single copy of one article per issue may be downloaded for personal use (non-commercial research or private study). Downloading or printing multiple copies is not permitted. Electronic Storage or Usage Permission of the Publisher is required to store or use electronically any material contained in this work, including any chapter or part of a chapter. Permission of the Publisher is required for all other derivative works, including compilations and translations. Except as outlined above, no part of this work may be reproduced, stored in a retrieval system or transmitted in any form or by any means without prior written permission of the Publisher.

ISBN 978-83-961947-7-0

© RS Global Sp. z O.O.;
© The Authors

**RS Global Sp. z O.O.
Warsaw, Poland
2021**

Founder:
RS Global Sp. z O.O.,

Warsaw, Poland

**Publisher Office's
address:**

Dolna 17, lok. A_02
Warsaw, Poland,
00-773

E-mail:
rsglobal.poland@gmail.com

The authors are fully responsible for the facts mentioned in the articles. The opinions of the authors may not always coincide with the editorial boards point of view and impose no obligations on it.

CONTENTS

PEDAGOGY

<i>Білецький В. С., Онкович Г. В., Онкович А. Д.</i> ВІКІДИДАКТИКА – СКЛАДНИК НОВІТНЬОЇ МЕДІАДИДАКТИКИ В СОЦІАЛЬНІЙ МЕРЕЖІ ФЕЙСБУК.....	3
<i>Капишутарь М. А.</i> К ВОПРОСУ О ВЗАИМОДЕЙСТВИИ АСПИРАНТУРЫ И РЫНКА ТРУДА.....	9
<i>Рароуан А.</i> TEACHING SUMMARIZING AND PARAPHRASING SKILLS IN A FOREIGN LANGUAGE CLASSROOM.....	12
<i>Савка С. Д., Карвацька Н. С.</i> ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ КЛІНІЧНИХ ДИСЦИПЛІН СТУДЕНТАМ МЕДИКАМ ПІД ЧАС ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ У ЗВ’ЯЗКУ З ПАНДЕМІЄЮ COVID-19.....	16

ECONOMY

<i>Voskanyan Gohar Vazgen</i> THE ROLE OF DIGITAL ECONOMY AND DEVELOPMENT TRENDS IN ARMENIA.....	19
---	----

MANAGEMENT AND MARKETING

<i>Davit Meparishvili, Manana Maridashvili, Ekaterine Sanikidze</i> FINANCING AND EFFECTIVENESS OF GEORGIAN HEALTHCARE SYSTEM.....	23
---	----

ВІКІДИДАКТИКА – СКЛАДНИК НОВІТНЬОЇ МЕДІАДИДАКТИКИ В СОЦІАЛЬНІЙ МЕРЕЖІ ФЕЙСБУК

Білецький В. С., доктор технічних наук, професор, Національний технічний університет «ХПІ», Харків, Україна

Онкович Г. В., доктор педагогічних наук, професор, Київський медичний університет, Київ, Україна

Онкович А. Д., кандидат педагогічних наук, магістр журналістики, доцент, Київський національний університет культури і мистецтв, Київ, Україна

DOI: https://doi.org/10.31435/rsglobal_conf/30082021/7645

Abstract. *The article deals with a new pedagogical branch of "wikididactics" and its presentation on Facebook. Wikididactics is considered as a part of pedagogy, which deals with the use of Wikipedia in the educational process, development and testing of new didactic materials based on Wikipedia sources.*

Terminological base of the direction "Wikididactics" today includes the following concepts: wiki user, wikimedian, wikipedia, wiki educator, wikididact.

Wikididactics is the newest branch of modern media didactics, presented on the social network Facebook. The materials of the Facebook page are aimed at developing the media educational and socio-cultural competencies of its users. The results of the content analysis of the FB page "Wikididactics" are offered.

Keywords: *media education, high school media didactics, wikididactics, wiki lesson, Internet resource, social network.*

Вступ. Вікіпедія – глобальна, вільна та багатомовна інтернет-енциклопедія, найстаріший і найбільший проєкт Фонду Вікімедіа – найпопулярніший довідник в Інтернеті. Бурхливий процес її розвитку триває в усьому світі, що призводить до появи нових понять, термінів. Українські педагоги досить продуктивно використовують Вікіпедію у навчальному процесі. Так, В. Білецький і А. Бондаренко простежили роль Вікіпедії та її сестринських проєктів у розвитку україністики [4], С. Бак і Н. Рудніцька [3] намагались зrealізувати принцип метапредметності за допомогою вікіпроєктів під час викладання зарубіжної літератури, С. Дячок розглядала вікіпроєкти як форму виховання [11], В. Кодола започаткувала вікітренінги для педагогів [12], О. Куц пропонував освітній вікі-курс у ліцеї [14] тощо. Найбільший внесок у розвиток Освітньої програми українського сектора Вікіпедії здійснили шкільні вчителі, які провели кілька вікітренінгів і вебінарів для українських педагогів, започаткували цілий напрямок, означений проф. Г.В. Онкович терміном «вікідидактика» [2]. Ці процеси відстежуються на сторінках вікіспільнот у мережі Фейсбук. Ідеї вікіуроку буквально носилися в освітньому просторі, адже з'ява такого корисного майданчика, як Вікіпедія, не могла пройти непоміченою і не наштовхнути педагогів на творчий пошук. З оперттям на їхній досвід і для його поширення в соціальній мережі Фейсбук було створено сторінки «Вікідидактика». «Вікіпедія в школі», «Вікістудія». На той час уже користувалися популярністю такі заходи, як вікітренінги, вікімуштри, вікімарафони, під час яких у різних установах проводились уроки творення Вікіпедії з метою залучити науковий загал до написання й редагування статей у вільній енциклопедії. Такі вікіуроки стали вже традиційними, їх об'єднує парасолькове поняття «вікідидактика» – використання Вікіпедії з освітньою метою [18, 20, 21]. Вікіуроки з'явилися в інформаційному просторі завдяки відеозаписам педагогів Валентини Кодоли й Андрія Гриценка. Приклади вікіуроків і вікіпроєктів із низки шкільних дисциплін у 2017/18 рр. були опубліковані в «Інформаційному збірнику для директора школи та завідувача дитячого садка», інших виданнях, а приклади використання Вікіпедії на заняттях із конкретної навчальної дисципліни у вищій школі були представлені на низці наукових конференцій і науково-методичних семінарів [21, 22, 23]. Пізніше на допомогу освітянам прийшли вебінари.

Вікідидактика — один із новітніх складників медіадидактики, частина педагогіки, що розглядає Вікіпедію як актуальний навчальний посібник. Блог-сторінку «ВІКІДИДАКТИКА» створено у Facebook 17 вересня 2016 р. Адміністраторами групи «Вікідидактика» у ФБ стали відомі фахівці з педагогіки і автори багатьох статей у Вікіпедії. Станом на липень 2021 року

група нараховувала понад 730 учасників. Мова матеріалів блогу переважно українська, окремі матеріали подаються англійською. Статус групи: *Загальнодоступна* (будь-хто може переглядати учасників групи та їхні дописи), *Видима* (будь-хто може знайти цю групу), *Загальна* (що передбачає універсалізацію користувачів за аспектами проблеми). Це повністю відповідає принципам участі у Вікіпедії — загальнодоступній вільній багатомовній онлайн-енциклопедії. Термінологічна база напрямку «Вікідидактика» сьогодні включає такі поняття: • вікікористувач — послуговувач матеріалами Вікіпедії, • вікімедійник — розробник програмного забезпечення, • вікіпедист — автор і редактор статей, • вікіпедагог — учитель, котрий використовує Вікіпедію у навчанні і вихованні, • вікідидакт — той, хто навчає техніці написання й редагування статей у Вікіпедії, а також створює відповідні навчально-методичні посібники тощо.

Задачами вікідидактики, зокрема, є: розробка і апробація нових дидактичних матеріалів з використанням вікіпедійних джерел; розробка і впровадження різновидів уроків (вікіуроки, предметні (з літератури, географії, історії тощо), виховних уроків, «людина з Вікіпедії», «людина до Вікіпедії», уроки-подорожі, уроки за матеріалами вікіпроектів, уроки за матеріалами Фотоконкурсів тощо); вікітренінги; розроблення і впровадження різновидів лекцій для студентів: вікілекції, предметні заняття; створення вікістудій і вікішкіл у вишах; написання рефератів, оглядових статей тощо.

Мета статті – представити освітні можливості Вікіпедії через сторінку «Вікідидактика» в мережі Фейсбук, звернути увагу на основні потреби користувачів сторінки. Для досягнення мети ставимо такі завдання: - запропонувати для розгляду поняття «вікідидактика» як складник парасолькового поняття «медіадидактика»: - простежити історію з'яви, роль і місце ФБ сторінки «Вікідидактика» в сучасному освітньому-інформаційному просторі; - проаналізувати географію користувачів фахової ФБ сторінки «Вікідидактика», параметри їх активності; - проаналізувати часові виміри запиту інформації, активність користувачів за віковими категоріями; - спрогнозувати розвиток вікідидактики у контексті розвитку медіаосвіти з опертям на фахову зацікавленість педагогів ресурсом Фейсбук «Вікідидактика».

Методи. Для досягнення поставленої мети використовувалися такі методи, як спостереження, узагальнення, комп'ютерний контент-аналіз тощо. Вище ми назвали кілька форм освітніх занять з написання і редагування статей до Вікіпедії. На сьогодні маємо кількох дописувачів до вільної енциклопедії, котрі уважно стежать за процесами «навколо», узагальнюють їх, порівнюють. Серед таких авторів – Ю. Пероганич, В. Білецький, А. Бондаренко, Є. Букет, А. Луцюк [4, 7, 8]. Наприклад, від них, зокрема, ми дізнаємося про те, що «Відкрита 15 січня 2001 року англійська Вікіпедія була першою вільною енциклопедією в Інтернеті й донині залишається найбільшим мовним розділом Вікіпедії у світі. Цьому сприяє як велика кількість людей, для яких англійська є рідною, так і те, що англійська де-факто є мовою міжнародного спілкування. За статистикою, 39,3% редагувань англійського мовного розділу здійснюється з території США, 16,2% – Великої Британії, 6,2% – Канади, 5,1% – Індії, 4,1% – Австралії. Тоді як, наприклад, 90,9% редагувань української Вікіпедії здійснюється з території України» (Є. Букет). Або: «Ми порахували статистику і побачили ось так найкращу українську десятку (йдеться про статті в українській Вікіпедії за рейтингом): Україна, Тарас Григорович Шевченко, Київ, Іван Франко, Леся Українка, Друга світова війна, Київська Русь, Львів, Перша світова війна, Німеччина. Деякі статті є популярними постійно. А. Бондаренко зазначає, що у кращій сотні статей стабільно перебувають 22 статті – про Україну та населення України, Київську Русь і Галицько-Волинське князівство, про міста Київ і Львів, про видатних діячів минулого – Тараса Шевченка, Івана Франка, Лесю Українку та Богдана Хмельницького, про країни світу – Німеччину, Європейський Союз і Велику Британію, Польщу та Францію, про історичні події – Першу та Другу світові війни й Чорнобильську катастрофу, а також статті “Білкі”, “Бароко”, “Інтернет”, і, звичайно, “Українська мова”. Деякі статті навпаки з’являються в топі, а потім відходять. Починаючи з 2014-го, популярними є статті про війну на сході України, а з 2019-го несподівано на 3 місце вийшла стаття про перехід церковних громад до ПЦУ [7, 8].

Результати. Комп'ютерний контент-аналіз блогу «ВІКІДИДАКТИКА» в часових рамках «весна-літо 2021 року» проведено на основі ряду динамічних кривих та гістограм (рис.1), показує очевидну зацікавленість до проекту за показниками: кількість учасників (всього 737, при цьому 362 активних учасників; публікації за 60 днів весни 2021 р. – 35; водночас коментарі і реакції на публікації – 110). Публікації, коментарі та реакції нерівномірно розподілені по днях

тижня (рис.1). (Принагідно зазначимо, що аналогічне дослідження було зроблено і на матеріалах сторінки з нафтогазової освіти [6]).

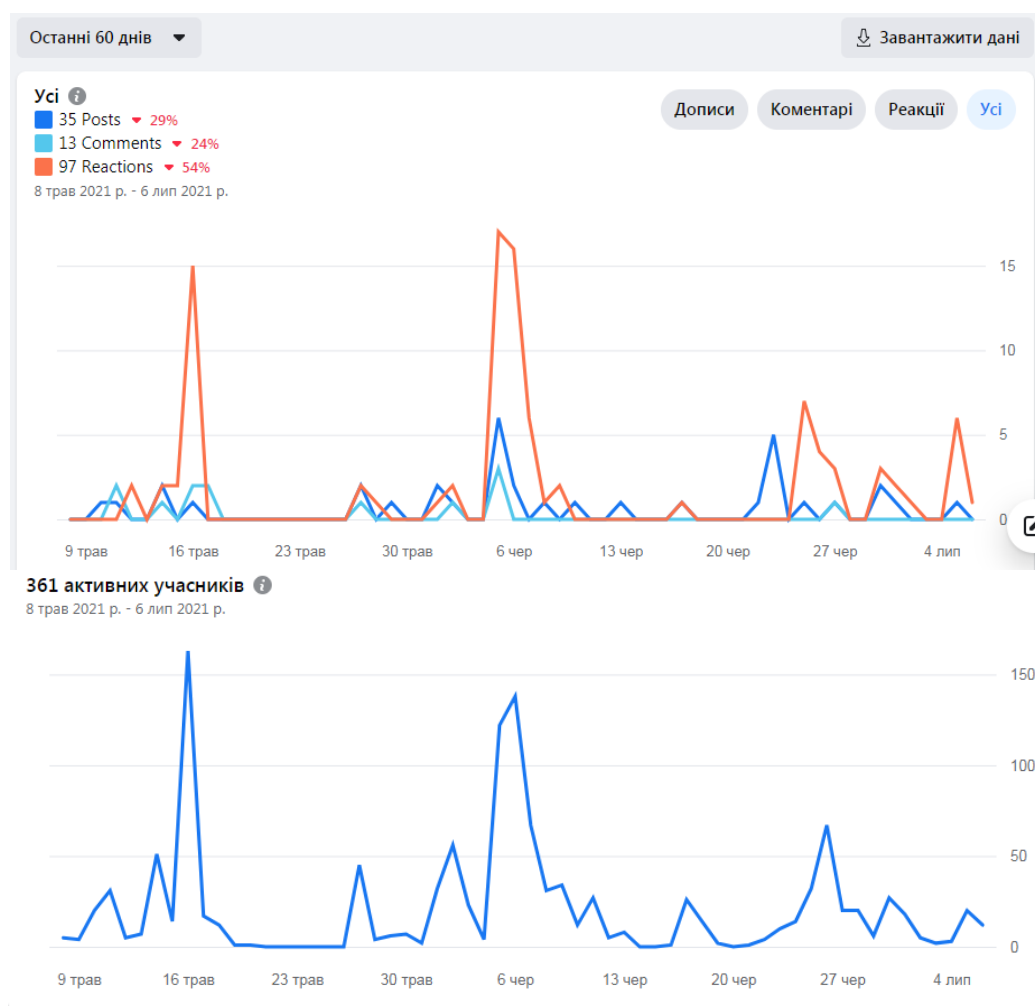

Рис. 1. Завантажені дані (дописи, коментарі, реакції) та активні учасники блогу «ВІКІДИДАКТИКА» за період 8 травня 2021 р. – 6 липня 2021 р.

Найбільш популярний день відвідин сайту – неділя. Популярні ранкові години – в околиці 10.00 (рис. 2).

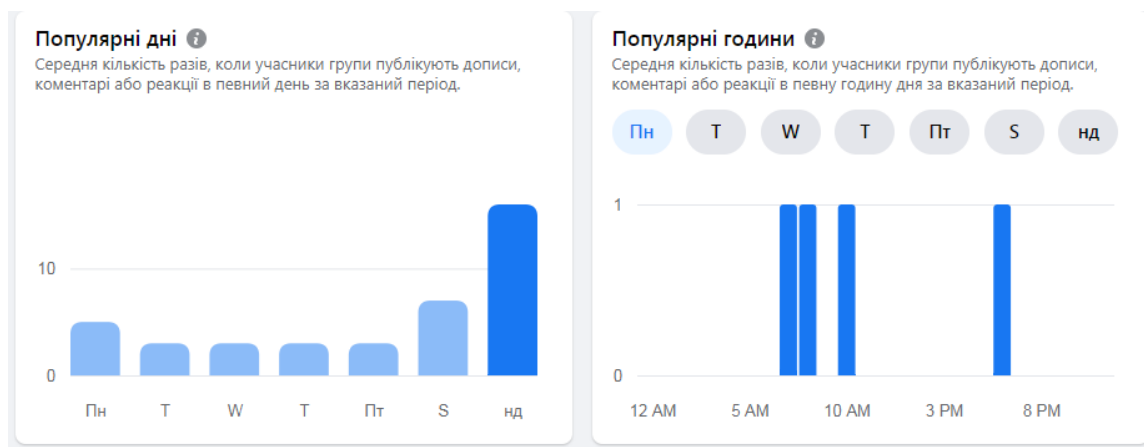

Рис. 2. Популярні дні і години відвідин сайту «ВІКІДИДАКТИКА»

Аналіз учасників блогу за віком і статтю (рис. 3) показує, що більшість учасників (74%) – жінки, 26% – чоловіки.

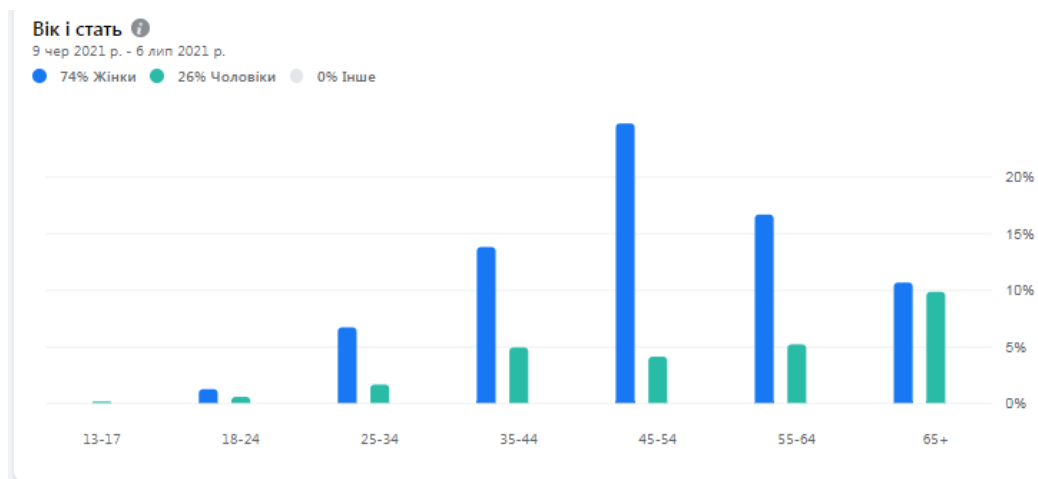

Рис. 3. Аналіз учасників блогу за віком і статтю.

Інтерес до матеріалів блогу найбільше виявляють вікові категорії 45-54-34 роки (до 30% всіх учасників) та 55-64 роки (близько 17 % учасників). Інтерес фахівців вікової категорії 35-44 років дещо нижчий – до 14%, а 18-24 роки – незначний – близько 2% учасників блогу. Цікаво що категорія 65+ теж зберігає інтерес до тематики блогу і складає до 10% учасників.

Географія учасників блогу: Україна – 671 учасник, Росія і Білорусь – по 10-11, Італія – 9, Сполучені Штати Америки – 7, Польща – 3, Мексика, Швейцарія, Ліван, Індія – по 2.

Популярні міста (по Україні): Київ – 250, Миколаїв – 63 (тут проводилося ряд заходів з популяризації Вікідидактики), Львів – 27, Запоріжжя та Івано-Франківськ – по 13, Одеса і Харків – по 11, Дніпро, Херсон і Луцьк – по 9.

Популярні країни		Популярні міста	
Україна	671	Kyiv	250
Росія	11	Mykolaiv, Mykolaiv Oblast	63
Білорусь	10	Lviv, Lviv Oblast	27
Італія	9	Zaporizhia, Zaporizhia Oblast	13
Сполучені Штати Америки	7	Ivano-Frankivsk, Ivano-Frankivsk Oblast	13
Польща	3	Odessa, Odessa Oblast	11
Мексика	2	Kharkiv, Kharkiv Oblast	11
Швейцарія	2	Dnipro, Dnipropetrovsk Oblast	9
Ліван	2	Kherson, Kherson Oblast	9
Індія	2	Lutsk, Volyn Oblast	9

Висновки. Таким чином, основний інтерес до Вікідидактики як нової та інноваційної частини педагогіки демонструє столичний регіон. Досвід Миколаєва показує можливості зростання такого інтересу на фаховому рівні після проведення ряду ознайомлювальних заходів та тренінгів. Тому можна говорити про перспективність його впровадження повсюдно в Україні починаючи від обласних центрів.

Чималий досвід використання Вікіпедії в освітньому процесі накопичений в різних країнах. Наприклад, Гіл Домінгес і Карла Тейшейра Лопес у статті *Characterizing and comparing Portuguese and English Wikipedia medicine*, опублікованій у травні 2019 року [10], зазначають, що «Вікіпедія – найбільша он-лайн спільна енциклопедія, що містить інформацію з безлічі полів, включно медицину», «Вікіпедія є одним з найбільш відвідуваних сайтів читачами, які шукають інформацію з цієї теми», «Велика залежність Вікіпедії від цього виду інформації»

спонукає до дослідження якості її статей», для цього використовуємо такі показники, як повноваження, повнота, складність, інформативність, послідовність, а також вимірювання, що стосуються домену, для того, щоб оцінити та порівняти якість статей, пов'язаних з медициною, в англійській та португальській Вікіпедії». Як бачимо, дослідження зорієнтоване на працівників сфери охорони здоров'я, може наштотувати на аналогічні аналізи статей із різних сфер життя соціуму, на порівняння дописів у різних мовних розділах Вікіпедії. Власним досвідом занять з опертям на матеріали Вікіпедії діляться й інші зарубіжні дослідники [1, 15].

Медіаосвітні технології, об'єднані поняттям «вікідиактика», розробляють й узагальнюють теоретико-методичні засади застосування Вікіпедії в освітньому процесі, зокрема, розробляють і впроваджують нові дидактичні матеріали з опертям на вікіджерела. Це й відображає аналізована сторінка в мережі Фейсбук.

ЛІТЕРАТУРА

1. Hoffmann S. Wikipedia in teaching: improving autonomy in research, critical sense, and collaborative abilities in students, making them contribute to the free encyclopedia. URL: <http://maidanmuseum.org/uk/node/922> (дата звернення 15.01.2020)
2. Onkovych G. New in media education: wikididactics // The Fifth European Conference on Information Literacy (ECIL)/ September 18th-21st, 2017, Saint-Malo, France. Abstracts. Publisher: Information Literacy Association (InLitAs). P.250. URL: <http://ecil2017.ilconf.org/wp-content/uploads/sites/6/2017/09/ECIL-2017-Book-of-abstracts.pdf/> (дата звернення 15.01.2020)
3. Бак С. Реалізація принципу метапредметності за допомогою вікіпроектів під час викладання зарубіжної літератури/ Інформаційний збірник для директора школи та завідувача дитячого садка, 2018. Ч. 2 (71). С. 84–89.
4. Білецький В, Бондаренко А. Роль Вікіпедії та її сестринських проектів у розвитку україністики. 8 Конгрес МАУ. Українознавство. Освіта, 2013. С. 40–52.
5. Білецький В.С., Онкович Г.В., Ткаченко М.В. Інженерна блогідиактика у нафтогазовій справі // Геотехнології, 2019. – Ч. 2. - С.55 – 63.
6. Білецький В.С., Онкович Г.В., Ткаченко М.В. Інженерна блогідиактика в навчальному процесі вищої школи (на прикладі підготовки фахівців нафтогазової сфери) PR и СМІ в Казахстане: сборник научных трудов. – Қазақстандағы PR және БАҚ: ғылыми еңбектер жинағы / сост. и гл. ред. Л.С. Ахметова. – Вып. 18. – Алматы: Қазақ университеті, 2020. – 426 с. ISBN 978-601-04-4546-8. -С. 155-171.
7. Бондаренко А. Українській Вікіпедії – 16 років: про що найбільше читають. URL: <https://uain.press/blogs/ukrayinskij-vikipediyi-16-rokiv-pro-shho-najbilshe-chytayut-1164771?fbclid=IwAR2hSfz-L1j7SxNyQysfkSRiLR634sgO1zRt7gnvUMiybDUzXuT4hxLp-aQ> (дата звернення 15.01.2020)
8. Букет Є. Найбільша енциклопедія за всю історію. URL: <https://uain.press/blogs/najbilsha-entsyklopediya-za-vsyu-istoriyu-1159455?fbclid=IwAR2Y-1qbR3IcbvYXY4638b89xxw> Or_VEvEjK4383lhjudpdYcWuXyBW8U; Що таке Вікіпедія? URL: https://uain.press/blogs/yevgen-buket-shho-take-vikipediya-659919?fbclid=IwAR3gaA6jfwDwd5YZ9J_3UL7SX3jW43ekeR8yGWfZt9ZsR3O02nPeV51a9CU (дата звернення 15.01.2020)
9. Вікідиактика. Київ, 2016. URL: <https://www.facebook.com/groups/1796426670616724/> (дата звернення 15.01.2021)
10. Домінгес Г., Тейшейра Лопес. К. Characterizing and comparing Portuguese and English Wikipedia medicine // <https://www.researchgate.net/publication/333063606> (дата звернення 15.01.2020)
11. Дячок С. Вікіпроекти як форма виховання. Інформаційний збірник для директора школи та завідувачого дитячим садочком. РА "Освіта України", 2017. № 8. С. 69–73.
12. Кодола В. І. Вікіпедія в школі. Від медіаграмотності до медіакультури: стратегії, проблеми, перспективи: тези доповідей Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції (м. Миколаїв, 27 квітня 2016 року). Миколаїв: ОІППО, 2016. С. 37-40.
13. Кодола В. Технологія проведення вікіуроку. Інформаційний збірник для директора школи та завідувача дитячого садка, 2018. № 2 (71). С. 52–56.
14. Куц О. Створення статей у Вікіпедії як форма самостійної роботи з учнями / Всесвітня література, 2017. № 3. С. 20–25.
15. Махоні Е. Vicipedia Latina: Енциклопедія та співтовариство. The Classical Outlook, vol. 90. 3. 2015. pp. 68–90.
16. Національний медіаосвітній глосарій / Укл. Г. В. Онкович, В. Я. Карачун, Ю. Г. Карачун. Миколаїв: ОІППО, 2016. 120 с.
17. Онкович Г. В. Вікідиактика як інновація у мовній підготовці студентів. Збірник «Інновації та традиції у мовній підготовці студентів»: тези доповідей міжн.науково-практичного семінару. Х.: ХНУБА, 2017. С. 194–198.
18. Онкович Г. В. Нове в медіаосвіті: вікідиактика. Актуальні дослідження в соціальній сфері: матеріали десятої міжн. науково-практичної конференції (м. Одеса, 17 листопада 2017 р.) / гол. ред. В. В. Корнешук. Одеса: ФОП Бондаренко М.О., 2017. С. 146–148.

К ВОПРОСУ О ВЗАИМОДЕЙСТВИИ АСПИРАНТУРЫ И РЫНКА ТРУДА

Капицутарь М. А., Кандидат педагогических наук, доцент, заместитель начальника Управления подготовки кадров высшей квалификации ФГБОУ ВО «Уральский государственный медицинский университет», Екатеринбург, Россия, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-6662-7418>

DOI: https://doi.org/10.31435/rsglobal_conf/30082021/7646

Abstract. *The article analyzes the state of training of highly qualified personnel in graduate school from the point of view of analyzing the first results of the implementation of its new model. The problem of interaction of the education system, the labor market and the social behavior of young people is identified. The main trends in the field of postgraduate training are identified. The search for a new content of the educational program is associated with a modern interpretation of the understanding of the goals and results of the postgraduate program. The main labor markets for postgraduate graduates and the leading competencies demanded by these markets are considered. The problem of academic inbreeding in Russian universities is revealed. The study actualized the need to develop an educational program of postgraduate studies that is adequate to the new conditions of its work and takes into account the goals and needs of all participants in this process, implemented at the intersection of education, science and business.*

Keywords: *postgraduate studies, training of highly qualified personnel, postgraduate educational program, labor market, soft skills, competence, academic inbreeding.*

Введение. Современное образование переживает период серьезных трансформаций. В частности, существенные изменения наблюдаются в национальных системах высшего образования, что связано с ускорением технологических и социальных ритмов, обуславливающих массовизацию и глобализацию высшего образования [1]. В связи с происходящей социальной трансформацией одной из основных задач образования становится обучение деятельности в условиях постоянных изменений. Люди вынуждены выстраивать свои жизненные стратегии, исходя из условий неопределенности, изменчивости и сложности происходящих процессов. Человек под влиянием постоянно изменяющихся обстоятельств вынужден становиться более мобильным, повышать свою конкурентоспособность, совершенствовать личностные и профессиональные навыки. Время «предъявляет новые требования к работнику: он должен получить в системе образования такую подготовку, чтобы быть способным совершенствоваться и изменять свою квалификацию, следуя за переменами на рынке труда» [5, с. 56]. В сложившихся реалиях высшее образование должно отвечать требованиям гибкости, креативности и критичности, что в полной мере соответствует содержанию исследовательского образования. Именно поэтому интерес к аспирантскому образованию возрастает во всем мире.

Цель работы заключается в анализе состояния подготовки кадров высшей квалификации в аспирантуре с позиции анализа первых результатов реализации ее новой модели. Показаны рынки труда для выпускников аспирантуры и необходимые для них компетенции. Актуализирована проблема разработки инновационных образовательных программ аспирантуры с целью повышения качества подготовки аспирантов.

Методы исследования связаны с анализом дискуссионных вопросов, обсуждаемых в научной среде, связанных с поиском нового понимания цели современной аспирантуры, определением ее основных функций. Проанализированы требования к содержанию образовательной программы аспирантуры. Показана актуальность разработки различных моделей реализации подготовки кадров высшей квалификации.

Результаты исследования. В качестве одной из важнейших проблем функционирования современного российского общества Д.Л. Константиновский [5], В.Е. Гимпельсон [2] и Г.А. Ключарев [4] отмечают проблему «взаимодействия системы образования, рынка труда и социального поведения молодежи». В частности, наблюдается структурное несоответствие системы высшего образования запросам рынка труда, перспективности и востребованности профессий.

Успех развития любого общества связан с уровнем профессионализма во всех его сферах, особенно в образовании, развитие которого должно носить опережающий, инновационный характер. В новых условиях развития системы образования, связанных с усложнением социокультурной образовательной среды и принятием профессиональных стандартов, усиливается потребность в педагогических кадрах, способных решать задачи модернизации на всех уровнях образования. Аспирантура всегда рассматривалась как основной «поставщик» научных и педагогических кадров высшей квалификации.

На протяжении последних лет аспирантское образование в России переживает существенные трансформации. К основным трендам в этой области относятся: ориентация выпускников на широкий рынок интеллектуального труда, выходящий за рамки академической сферы, и структурированный формат подготовки аспирантов, нацеленный на развитие не только «жестких», но и «мягких» навыков.

Основным критерием качества подготовки аспирантов является соответствие требованиям основных заказчиков этого процесса. Для кого же готовит кадры современная аспирантура? Исследователи [6] составили рейтинг значимости рынков труда для выпускников аспирантуры. На первом месте в этом рейтинге – профессорско-преподавательский состав (ППС) вузов, на втором – научные сотрудники вузов и научно-исследовательских институтов, на третьем – руководители и менеджеры образовательных и научных организаций. Очевидно, что каждый из названных рынков труда требует сформированности значимых именно для него компетенций. В настоящее время компетентностный подход в подготовке аспирантов становится условием повышения эффективности деятельности аспирантуры.

Так, для рынка труда ППС наиболее значимыми являются компетенции в сфере применения методов и технологий образовательной деятельности; научно-исследовательские компетенции; компетенции в сфере саморазвития; этические и коммуникативные компетенции.

Для рынка труда научных сотрудников: научно-исследовательские компетенции; компетенции в сфере саморазвития; этические и коммуникативные, информационно-технологические; компетенции в сфере экспертно-аналитической деятельности.

Для рынка труда руководителей и менеджеров образовательных и научных организаций: компетенции в сфере саморазвития; этические, правовые, проектные и организационно-управленческие; компетенции в сфере экономической и фандрайзинговой деятельности; коммуникативные компетенции [6].

Признавая приоритетность рынка профессорско-преподавательского состава вузов для выпускников аспирантуры, мы должны отметить крайне неблагоприятную ситуацию, складывающуюся в этом сегменте рынка труда в последние годы. Статистические исследования показывают неуклонное сокращение рабочих мест профессорско-преподавательского состава в вузах. Так, если в 2005/2006 учебном году численность ППС организаций высшего образования составляла 358,9 тыс. человек, то в 2018/2019 учебном году всего 236,1 тыс. человек [3]. Данное обстоятельство, с одной стороны, порождает проблему трудоустройства выпускников, а с другой повышает конкуренцию на рынке труда, особенно с учетом роста выпуска аспирантов по социально-гуманитарным специальностям и актуализирует проблему качества подготовки в аспирантуре.

Решение проблемы недостаточной ориентированности образовательных программ аспирантуры на требования значимых рынков труда возможно на путях разработки образовательных программ по профилям, которые не только соответствуют номенклатуре специальностей научных работников, но и учитывают целевую ориентацию на ключевые рынки труда и предъявляемые на них требования к компетенциям выпускников [6]. Мы разделяем точку зрения Б.И. Бедного о необходимости разносторонней образовательной программы аспирантской подготовки, направленной на развитие универсальных навыков выпускников аспирантуры вне зависимости от научного профиля их подготовки [8].

Еще одной значимой проблемой деятельности современной российской аспирантуры является так называемый академический инбридинг. Важным параметром, характеризующим трудоустройство выпускников аспирантур в вузах, является доля лиц, продолжающих трудовую деятельность в том же университете, в котором была пройдена программа аспирантуры. По данным исследователей [7], удельный вес таких выпускников равен 75% и не претерпевает существенных изменений ни для отдельных дисциплинарных когорт

выпускников, ни для отдельных типов вузов. Таким образом, в российских вузах доминирует модель воспроизводства собственного кадрового потенциала, что приводит к его консервации и, зачастую, негативно отражается на инновационном развитии высшей школы (этот вывод подтверждается более широкими исследованиями проблемы академического инбридинга) [9]. В России аспиранты вовлекаются в преподавание через кафедру и научного руководителя, к моменту окончания аспирантуры они уже глубоко укоренены в вузовской структуре и не видят альтернатив. А университет заинтересован в людях, уже получивших преподавательский опыт, интегрированных в социальную среду и проявляющих к ней лояльность. Можно говорить о том, что академический инбридинг положен в основу кадровой политики российских вузов.

Выводы. Таким образом, актуальной остается проблема разработки и внедрения инноваций в содержание подготовки, в учебно-методическое обеспечение образовательных программ, в систему аттестации (промежуточной и итоговой), а также в критерии и показатели эффективности научной работы аспиранта с целью ориентации аспирантской подготовки на значимые рынки труда. Образовательная программа аспирантуры должна ориентироваться, прежде всего, на запрос рынка труда и формировать соответствующие ему компетенции. Решение данной проблемы видится в ориентации на развитие универсальных навыков и компетенций. И в решении данной задачи важная роль принадлежит так называемым *soft skills* – «мягким» или «гибким» навыкам, которые рассматриваются как совокупность личностных характеристик, повышающих личную и социальную эффективность человека во всех сферах его деятельности.

Проблема разработки образовательной программы аспирантуры перейдет из области теоретической в сферу практики и может быть решена только тогда, когда будут определены цель и конечные результаты деятельности российской аспирантуры.

ЛИТЕРАТУРА

1. Альтбах Филипп Дж. Глобальные перспективы высшего образования. Москва: Издат. дом Высш. шк. экономики, 2018. 546 с.
2. Гимпельсон В. Е. Нужен ли российской экономике человеческий капитал? Десять сомнений // Вопросы экономики. 2016. № 10. С. 129–143.
3. Индикаторы образования: 2020: статистический сборник / Н. В. Бондаренко, Д. Р. Бородина, Л. М. Гохберг и др.; Нац. исслед. ун-т «Высшая школа экономики». М.: НИУ ВШЭ, 2020. 496 с.
4. Ключарев Г. А. «Разрыв» образования и рынка труда: мнения экспертов // Социологические исследования. 2015. № 11. С. 49–56.
5. Константиновский Д.Л. Образование, рынок труда и социальное поведение молодежи // Социологический журнал. 2014. № 3. С. 55–69.
6. Нечаев В.Д., Бродовская Е.В., Домбровская А.Ю., Карзубов Д.Н. Направления совершенствования программ аспирантуры по укрупненной группе специальностей и направлений «Образование и педагогические науки»: результаты экспертного опроса // Ценности и смыслы. 2016. № 5 (45). С. 10–32.
7. Рыбаков Н.В. Кадровое обеспечение науки и высшей школы в аспирантуре российских вузов: специальность 22.00.04 «Социальная структура, социальные институты и процессы»: диссертация на соискание ученой степени кандидата социологических наук. Национальный исследовательский Нижегородский государственный университет им. Н. И. Лобачевского. Н.Новгород, 2020. 208 с.
8. Современная аспирантура и судьба института повышения квалификации: Круглый стол // Высшее образование в России. 2014. № 7. С. 71–85.
9. Sivak E., Yudkevich M. (2015) Academic Immobility and Inbreeding in Russian University Sector//M. Yudkevich, P. G. Altbach, L. E. Rumbley (eds) Academic Inbreeding and Mobility in Higher Education. Global Perspectives. Basingstoke, UK; New York: Palgrave Macmillan. P. 130–155.

TEACHING SUMMARIZING AND PARAPHRASING SKILLS IN A FOREIGN LANGUAGE CLASSROOM

Papoyan A., Ph. D Associate Professor, VSU, Vanadzor, Armenia

DOI: https://doi.org/10.31435/rsglobal_conf/30082021/7647

Abstract. *Paraphrasing and summarizing are powerful skills that everyone should develop while learning a foreign language. These two tools are the main clues for integrating the sources into the papers. Paraphrasing and summarizing are very useful as they allow to convey other's ideas in one's speech without cluttering up the paragraphs with quotation marks. It is important to be able to summarize and paraphrase correctly to effectively integrate the research into the paper without any plagiarism.*

By paraphrasing and summarizing the writer shows a full understanding of the topic, identifies the most important information and explains it using his way of outlook.

The article tries to highlight the main characteristic features of paraphrasing and summarizing skills, suggests some ways how to develop them and tries to find out the existing differences between them.

Keywords: *Summarizing, Paraphrasing, Writing skills, paraphrased text, summarized text, practical activities.*

Paraphrasing and summarizing are considered to be important functional skills. However, developing these skills is not a one-day procedure that can be attained at once. It requires hard work, analytical and critical way of thinking.

While learning how to use these skills as important tools, it is also very essential to understand the difference existing between paraphrasing and summarizing.

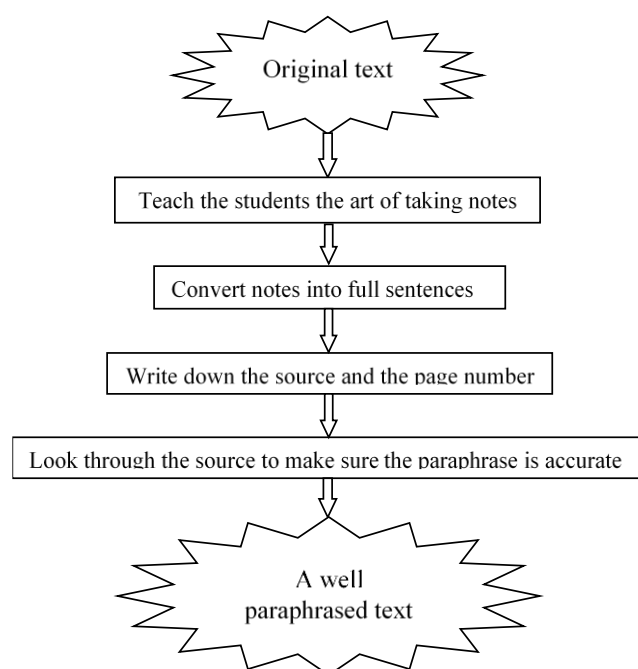
The article suggests some techniques and strategies improve paraphrasing and summarizing skills drawing parallels between them.

Paraphrasing is the process of restating information in a different way keeping close to the original meaning. Thus, while paraphrasing students become aware of the fact that we can convey one and the same idea in different ways which may also improve FL learner's speaking, writing, reading and listening skills. Therefore, paraphrasing may be viewed not only as an isolated skill, but also as a means to master a foreign language. With paraphrasing it becomes obvious that the student understands the core idea of the source he/she is referring to. It can be also helpful when complex information needs to be simplified. According to Publication Manual of the American Psychological Association (10) paraphrasing is considered as a model of 'adaptation' which is referred to as modifying the material in a way that it may suit a new purpose making the reader observe the text in a new way.

Paraphrasing is very important in situations when one needs to quote someone but can not remember the person's statement word for word. We also need to paraphrase because using another author's exact words (when not directly quoted) is plagiarism or academic dishonesty.

While paraphrasing we should maintain the original meaning but we also have to say it in our own words, so that it should be clearer and much more easily understood than the original statement. But at the same time, it should be properly cited.

While paraphrasing the following scheme should be followed:

It doesn't take long hours to develop paraphrasing skills. It can be done regularly in not more than 10 minutes at every lesson. Here are some practical activities to develop paraphrasing skills.

1. The first student reads (listens to) the passage. Then he/she retells what he /she has understood from the passage to the second student. The second one paraphrases and tells the third student what he has understood. Several students do the same action and in the end we will have a totally new paraphrased version of the initial text. The difficulty here is to be cautious not to diverge from the model that has been given and not to develop a different concept. The process should be controlled by the teacher who should follow the whole process of the paraphrasing exercise.

2. The teacher shows the students a certain range of pictures to make a story. The story underlying the picture should be clear and understandable. The students take notes and write down their stories based on the pictures. Then they read them out. At the beginning stage the students may be given a plan and some synonymous words that will help them to create the text in a better way.

3. An interesting and useful way of developing paraphrasing skills is to let the students explain to the mates what they have understood/learnt from that lesson at the very end of it. Firstly, this will allow the student to show his or her own way of expressing what has been learnt. Then, it can give a chance to the others to listen to the same thing through a simpler explanation. So not only they hear it once again but they hear it in a different and simpler way. This activity may serve as a feedback too, which should be very useful for the teacher as well.

Summarizing is a concise overview of the most important points from the passage. Summarizing is a very useful tool that a good communicator should have. A good summary shows that the person can understand and highlight the key ideas of the text. There are different areas where summarizing skills are highly appreciated since it teaches how to read, perceive information, regroup it and apply it to a new situation. Summarizing is said to be like mining for gold: it helps to find out the most important key details and main points in each paragraph [14].

Thus, summarizing creates a strong comprehension of the complex material.

In famous writing text 'Fit to Print', Buckley defines summarizing as reducing the size of the original text nearly three or four times, clearly expressing the author's thoughts and retaining the main ideas [6]. In 'A Canadian Writer's reference', the author confirms that summarizing is the work's thesis and the most important ideas described "simply, briefly and accurately" [1].

Summarization is one of the most underused teaching techniques nowadays, yet research has shown that it yields some of the greatest leaps in comprehension and long term retention of the information. Robert Marzano, Debra Pickering, and Jane Pollock [11] cite extensive research studies in their book, *Classroom Instruction That Works: Research-Based Strategies for Increasing Student Achievement*, to prove that summarization is among the top nine most effective teaching strategies in the history of education.

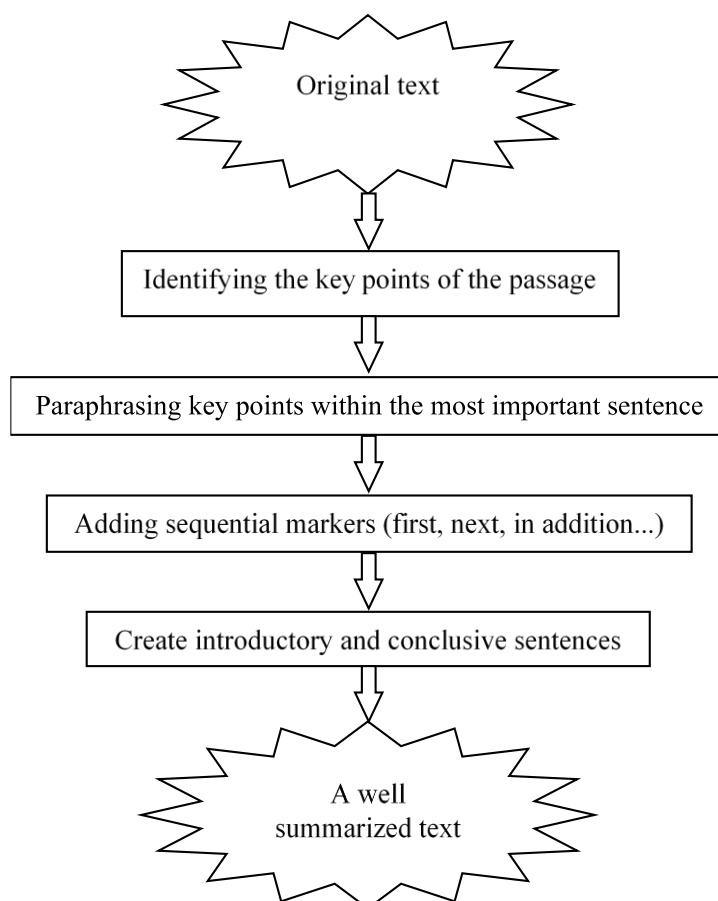
Summaries vary in degree of consideration. The degree mostly depends on the information and what the planned use of summary is. Some summaries reduce the material to one fourth of the original (which is the classical way), the others might condense to a tenth of the original. Generally, the longer the original, the more condensed the summary. (3)

The main points that students must be taught while developing summarizing skills are:

- how to identify salient information,
- how to structure that information for successful application.

Summarizing is an academic method of deleting, substituting and keeping information. [11]

While summarizing the following key steps should be taken into consideration:

Here are some practical activities to develop summarizing skills:

1) The teacher provides students with a reading material of maximum 3 pages, gives them 10 minutes to go through the text. Then he/she asks them to write out the most important sentences, paraphrase them and add discourse markers to introduce the text in a logical sequence. After that the students write down an opening and a closing sentence.

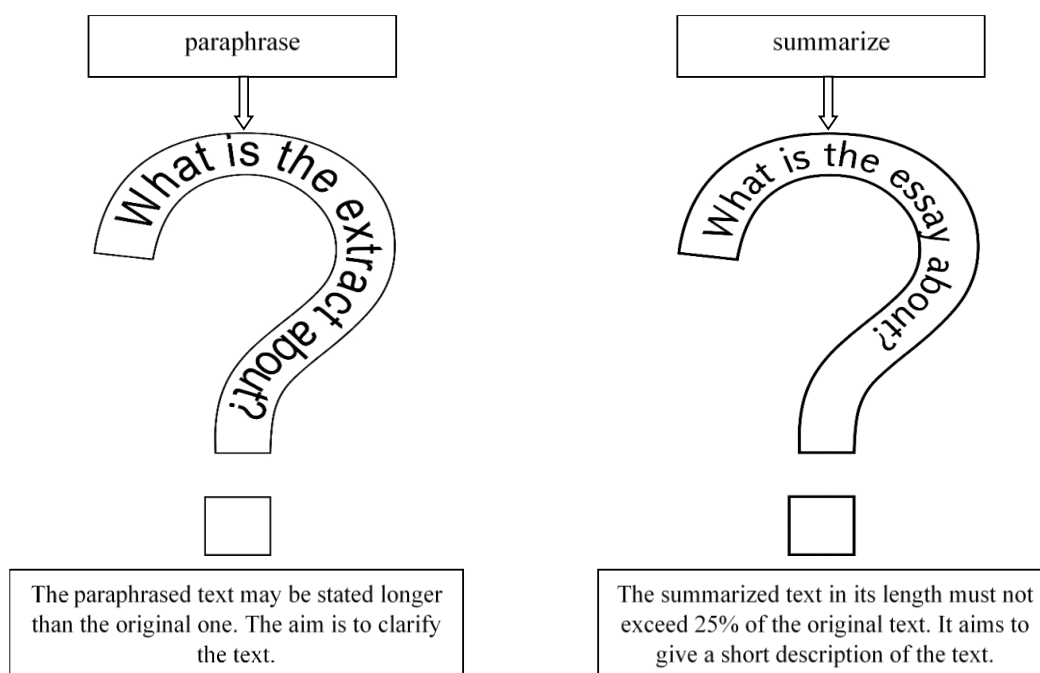
At the end of the activity the students compare their work with their peers, and discuss advantages and drawbacks in each summary.

2) If the teacher doesn't have much time for the up-mentioned activity, he/she may just divide the lessons into chunks (10-15 minutes), pause and use a summarizing practice about the information just presented during these 10 minutes.

3) Another good activity is as follows;

At the very beginning of the lesson, the teacher introduces the summary of the lesson. At the end of the lesson students are given some minutes to prepare a summary concerning the content of the lesson. Then they compare their summaries with the teachers' summary discussing what they have just learnt. This step will also raise the effectiveness of the lesson.

If we compare summarizing with paraphrasing, we should get the following picture.

To sum up, it should be noted that summarizing and paraphrasing are undeniably important writing skills that are to be practiced and developed through constant and hard work and under the teacher's control.

REFERENCES

1. Diane Hacker, *A Canadian Writer's Reference*, Seventh Edition, Canadian edition, 2008, p. 62.
2. Eric Benderoff, *Macon Phillips: The man behind the President*, Chicago Tribune, February 24 2009, p. 38.
3. Gerald Graff, Cathy Birkenstein. *They say/I Say: The moves That Matter in Academic Writing*, Gildan Media, 3rd Edition, 2014, p. 31.
4. Gyansah L, *Research Journal of Sciences, Engineering and Technology*, Maxwell Scientific Publications, Vol.VI, 2010.
5. James Horncastle, BBC, 2018.
6. Joanne Buckley, *Fit to Print*, Nelson Education Limited 2004, pp. 132-133.
7. Marice Richter, Reuters, 2014.
8. Mendez, *The Instrument of Student Judicial Governance*, University of North Carolina at Chapel Hill, July 2017, p. 5.
9. Pechenik, Longman Edition 1,2001, p. 10.
10. *Publication Manual of the American Psychological Association*, Sixth Edition, 2001, p. 349.
11. Robert J. Marzano and Jane Pollock, *Classroom Instruction That Works: Research-Based Strategies for Increasing Student, Assn for Supervision & Curriculum*; 1 edition, January 2001.
12. Seyler D., 1999, *Read, Reason, Write*, McCraw Hill College, pp. 118-119.
13. Slavkin, *The Surgeon General's Report and special-needs patients: a framework for action for children and their caregivers*, Volume21, Issue32001, 2001, p. 65.
14. Sousa, *How the Brain Learns*, 2nd Edition. Corwin Press, 2001, p. 7.
15. Retrieved from <https://www.bbc.com/sport/football/44785173>
16. Retrieved from <https://www.reuters.com/article/us-usa-police-reconstruction/charging-police-dallas-gunman-shows-tactical-skill-in-ambush-idUSKCNOZO2KY>
17. Retrieved from <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/1754-4505.2001.tb00232.x>

ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ КЛІНІЧНИХ ДИСЦИПЛІН СТУДЕНТАМ МЕДИКАМ ПІД ЧАС ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ У ЗВ'ЯЗКУ З ПАНДЕМІЄЮ COVID-19

*Савка С. Д., к.м.н., доцент кафедри нервових хвороб, психіатрії та медичної психології
ім. С.М. Савенка, Буковинський державний медичний університет, м. Чернівці, Україна,
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-9366-3238>*

*Карвацька Н. С., к.м.н., доцент кафедри нервових хвороб, психіатрії та медичної психології
ім. С.М. Савенка, Буковинський державний медичний університет, м. Чернівці, Україна,
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-2636-7129>*

DOI: https://doi.org/10.31435/rsglobal_conf/30082021/7648

Abstract. According to UNESCO statistics, more than 1.5 billion children and youth in 188 countries around the globe have to stay home due to the closure of schools and higher education institutions following the Coronavirus outbreak [1]. The aim of our work was to study the features of teaching clinical disciplines to medical students during distance learning and to develop an algorithm to improve practical skills and abilities.

The study included 260 fourth-year medical students. Surveys were conducted anonymously in a randomized manner to increase the reliability of the results, using Google Forms (software for administering the survey, which is part of the free web package Google Docs Editors, offered by Google). The whole list of questions was compiled into one questionnaire, to each of which the student had to give a positive or negative answer.

After analyzing the answers to the questions about the resources that contribute to better learning of practical skills during distance learning, the majority of 204 (78.5%) respondents chose simulation technologies, 38 students (14.6%) preferred video interviews followed by discussion and only 18 people (6.9%) - solving clinical tasks and tests.

According to the results of the research, the highest indicators of mastering practical skills and abilities were students who worked them in the educational and training center of simulation medicine and innovative technologies.

Keywords: distance learning, students, Corona-19, training center for simulation medicine.

Вступ. Пандемія COVID-19 вплинула на різні аспекти сучасного життя: економіку, освіту, медицину, соціальні взаємовідносини. За статистикою ЮНЕСКО, понад 1,5 мільярдів дітей та молоді у 188 країнах світу залишились вдома через закриття шкіл та вищих навчальних закладів після спалаху коронавірусу. У зв'язку з поширенням хвороби більшість вищих навчальних закладів перейшли на дистанційну форму навчання [2]. Дистанційне навчання з використанням інноваційних технологій має переваги та недоліки. Серед переваг можна відмітити економія часу на шлях до університету, бібліотеки та збільшення вільного часу; ізоляція студентів та зменшення ризику інфікування коронавірусною інфекцією; індивідуальний підхід до кожного студента (студент може обрати свій темп навчання, отримувати відповіді на запитання у online форматі, тестування студентів виключає можливість суб'єктивної оцінки) [3]. До недоліків дистанційного навчання можна віднести наступне: відсутність на період навчання доступу до якісного Інтернету, знижена мотивація та відповідальність, самостійне освоєння матеріалу, відсутність зворотного зв'язку між викладачем та студентом, втрата інтересу до навчання та зростання факторів, які відволікають від навчального процесу, складність в об'єктивній оцінці знань у зв'язку із використанням засобів, які заборонені під час проміжних та заключних модульних контролів, швидке зниження уваги та відволікання. Іншим негативним аспектом дистанційного навчання є підвищення ризику виникнення проблем зі здоров'ям (зниження зору, головний біль, гіподинамія, астенія). Проте, при викладанні клінічних дисциплін студентам медиком, основним недоліком є нестача практичних навиків та вмінь. Відсутність можливості проводити інтерв'ю з пацієнтами погіршує взаємодію «лікар-пацієнт» у майбутній професійній діяльності. Пандемія COVID-19 змінила підходи до надання медичної допомоги. Підготовка кваліфікованого лікаря неможлива без його практичної участі у вирішенні реальних завдань із

порятунку пацієнта. Навчати студентів можливо на симуляційних моделях у навчально-тренінгових центрах симуляційної медицини та інноваційних технологій.

Мета. Метою нашої роботи було вивчення особливостей викладання клінічних дисциплін студентам медикам під час дистанційного навчання та розробка алгоритму покращення практичних навиків та вмінь.

Матеріали та методи. Дослідження включало 260 студентів, які навчаються на четвертому курсі медичного університету. Опитування проводили анонімно в рандомізованому порядку з метою підвищення достовірності результатів, за допомогою Google Forms (програмне забезпечення для адміністрування опитування, що входить до складу безкоштовного вебпакета Google Docs Editors, пропонованого Google). Увесь перелік запитань був скомпонований в одну анкету-опитувальник, на кожне з яких студент мав надати позитивну чи негативну відповідь. Статистичний аналіз даних проводився з використанням пакета статистичних функцій програми Microsoft Excel для Microsoft 365 MSO 16.0.13530.2040418.

Результати дослідження. Провівши статистичну обробку відповідей на анкету-опитувальник нами були отримані наступні результати. Із 260 опитаних студентів медичного університету 147 осіб жіночої статі (56,5 %) та 113 осіб чоловічої статі (43,5 %). Середній вік студентів – (21,4±0,18) року. Переважна більшість студентів мешкають у гуртожитках – 193 особи (74,2 %) і значно менша їх кількість мають власне помешкання або орендують житло – 67 осіб (25,8 %). Всі опитувані відмітили, що епідемія COVID-19 вплинула на їхнє життя та навчання.

Відповідаючи на запитання про наявність труднощів під час дистанційного навчання у період карантину, лише третина студентів 82 (31,5%) не відчували труднощів при дистанційному навчанні. Отримані результати засвідчують, те що 178 студентів (68,5%) мали складнощі при опануванні практичних навиків, що зумовлено низьким рівнем їх мотивації щодо власного навчання та його самоорганізації, технічними проблемами, відсутністю комунікацій з реальним пацієнтом.

Перехід на інші форми навчання сам по собі є складною задачею, навіть у досить соціально розвинених країнах [4]. Одним із завдань медичної освіти є створення умов для якісної підготовки майбутніх спеціалістів, відпрацювання практичних навичок без ризику заподіяти шкоду пацієнту і розвиток клінічного мислення та здатності швидко приймати рішення [5]. За даними Інституту медицини США, близько 400 тис. смертей у світі щорічно пов'язані з лікарськими помилками, яких можна було уникнути. Лікарські помилки часто обумовлені недостатнім рівнем знань, а особливо нестача практичної підготовки.

При дистанційній формі навчання у Буковинському державному медичному університеті online заняття проводилися із використанням відеоконференцій Google Hangouts Meet. При вивченні клінічних дисциплін важливим є можливість концентрації уваги та слідкування за ходом думок викладача. Даний аспект був забезпечений завдяки відсутності обмежень в часі перебування у зустрічі відеоконференцій Google Hangouts Meet (практичне заняття триває 4-6 годин). Проміжна оцінка знань студентів проходила у вигляді тестування в системі MOODLE. Лекції також розміщували в системі MOODLE у вигляді презентацій або проводилися в режимі звичайного часу із використанням відео конференцій Google Hangouts Meet.

В процесі дистанційного викладання ми розглядали клінічні ситуаційні задачі, використовували відео інтерв'ю з пацієнтами з основними нозологічними формами, методуку віртуальний пацієнт. Віртуальні курси та симуляційні технології є досить цікавими для студентів медиків, вони ними захоплюються та високо оцінюють [6].

На базі Буковинського державного медичного університету працює один з найбільших у країні навчально-тренінговий центр симуляційної медицини та інноваційних технологій. У ньому створене безпечне освітнє середовище для набуття клінічних навичок (зокрема, із застосуванням симуляційних технологій). Центр симуляційної медицини та інноваційних технологій обладнаний роботами-симуляторами дорослої людини, новонародженої дитини, манекенами імітації пологів, гінекологічними симуляторами, манекенами для проведення невідкладної серцево-легеневій реанімації, для проведення ін'єкцій, тренажери для опанування навичок аускультатії, манекени по догляду за немовлям.

Провівши аналіз відповідей на запитання про ресурси, які сприяють кращому засвоєнню практичних навичок під час дистанційного навчання, більшість 204 (78,5 %) опитуваних обрали, симуляційні технології, 38 студентів (14,6 %) надали перевагу відео інтерв'ю з наступним обговоренням і лише 18 осіб (6,9 %) – вирішення клінічних задач та тестів.

Отже, за результатами дослідження найвищі показники засвоєння практичних навиків та вмій мали студенти, які відпрацьовували їх в навчально-тренінговому центрі симуляційної медицини та інноваційних технологій.

REFERENCES

1. UNESCO. COVID-19 Education Response. [Accessed 5th April 2020]. Available from: <https://en.unesco.org/covid19/educationresponse/globalcoalition>
2. Dhawan S. Online Learning: A Panacea in the Time of COVID-19 Crisis (From: Inspec®) Journal of Educational Technology Systems [Internet]. 2020 Sept; 49 (1):5-22 Available from: <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/0047239520934018>
3. Sandhaus Y, Kushnir T, Ashkenazi S. Electronic Distance Learning of Pre-clinical Studies During the COVID-19 Pandemic: A Preliminary Study of Medical Student Responses and Potential Future Impact ISRAEL MEDICAL ASSOCIATION JOURNAL [Internet]. 2020 Aug; 22(8):423–427. Available from: <https://europepmc.org/article/med/33236581>
4. Fischel JE, Olvet DM, Iuli RJ, Lu W-H, Chandran L. Curriculum reform and evolution: Innovative content and processes at one US medical school. Medical Teacher [Internet]. 2019 Jan;41(1):99–106. Available from: <http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=mnh&AN=29527967&lang=ru&site=ehost-live>
5. Cant RP, Cooper SJ. Use of simulation-based learning in undergraduate nurse education: An umbrella systematic review Nurse education today [Internet]. 2017 Feb |49:63-71. Available from: <https://www.webofscience.com/wos/woscc/full-record/WOS:000392887900012>
6. Miguélez-Lago C, López-Pereira P, de la Fuente-Madero JL, Caparrós-Cayuela A. [Virtual teaching (e-learning) in Pediatric Urology. Master and expert course programme]. Archivos Espanoles De Urologia [Internet]. 2015 Jul; 68(6):515–23. Available from: <http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=mnh&AN=26179788&site=ehost-live>

THE ROLE OF DIGITAL ECONOMY AND DEVELOPMENT TRENDS IN ARMENIA

Voskanyan Gohar Vazgen, Ph.D. in economics, Scientific researcher, assistant, M. Kotanyan Institute of Economics of the NAS RA, Armenian National Agrarian University, Yerevan, Republic of Armenia

DOI: https://doi.org/10.31435/rsglobal_conf/30082021/7649

Abstract. *The purpose of the article is to present the essence and significance of the digital economy, to analyze the work done in the field of digital economy in the Republic of Armenia, to present clear proposals for the development of the digital economy in the Republic of Armenia. In order to achieve the set goal, the article presented the researches of Armenian and foreign authors on digital economy, the positive-negative sides of digital economy, the work carried out in the field of digital economy, as well as a number of problems hindering the development of digital economy in Armenia. As a result of the studies and analyzes, clear recommendations were presented, the application of which will contribute to the development of the digital economy in the Republic of Armenia.*

Keywords: *digital economy, technologies, IT sector, database, strategy, barriers.*

Introduction. Digitalization is one of the strongest trends that are changing the global economy today. The era of digitalization is slowly and surely, and at the same time inevitably changing the face of the industry, the structure of economies, and the whole way of life and thinking¹.

The digital economy is a recently-emerging phenomenon of increasing importance given estimates of double-digit annual growth around the world, with particularly strong growth in the global South. The driving forces behind this emergence are economic and political, but they of course also have roots in technological innovation (itself shaped by wider forces). In the 1990s, economic changes were associated mainly with emergence of the Internet, and this remains a foundation for growth of the digital economy. But during the 2000s and 2010s a succession of new information and communication technologies (ICTs) has diffused and underpinned economic change. This includes the embedding of connected sensors into more and more objects (the Internet of things); new end-user devices (mobile phones, smartphones, tablets, netbooks, laptops, 3D printers); new digital models (cloud computing, digital platforms, digital services); growing intensity of data usage through spread of big data, data analytics and algorithmic decision-making; and new automation and robotics technologies².

Purpose of the research. The purpose of the article is to present the essence and significance of the digital economy, to analyze the work done in the field of digital economy in the Republic of Armenia, to present clear proposals for the development of the digital economy in the Republic of Armenia.

Methodology. Analytical-comparative methods were used during the research. In particular, the works of Armenian and foreign researchers on the digital economy were studied, as well as the results of analyzes conducted by international organizations. In 2018, the World Bank delivered a report —Digital Dividends on the state of the digital economy. Benefits and risks of its development were identified. According to the experts, benefits of the digital economy are as follows: labor productivity growth; enhanced competitiveness; reduction of production costs; capitalization growth; new jobs; new markets; satisfaction of human needs; improved living standards; a lower level of poverty and social inequality. Possible risks are as follows: cybersecurity; massive unemployment; a digital boundary between citizens and businesses and between countries. The main advantages of digitalization of business processes are as follows:

¹ Alibekova G. and others, Digital Transformation Enablers and Barriers in the Economy of Kazakhstan, *Journal of Asian Finance, Economics and Business Vol 7 No 7 (2020)*, p. 565 – 575. Retrieved from https://www.researchgate.net/publication/343190082_Digital_Transformation_Enablers_and_Barriers_in_the_Economy_of_Kazakhstan

² RUMANA BUKHT & RICHARD HEEKS, Defining, Conceptualising and Measuring the Digital Economy, Development Informatics, Working Paper Series, *Paper No. 6*, p. 2.

- reduced costs of services and new sources of income (online services are cheaper than traditional ones);

- accelerated access to the global market (goods and services reach the market quickly and become accessible to people around the world);

- products and services can be instantly improved to meet new expectations or needs;

- conditions for the diverse informational, educational, scientific content are created faster.

They are better and more convenient;

- unification of efforts (Internet sites) for creating businesses, searching for employees, partners, resources and sales markets;

- increased productivity and innovations (improved market supply meeting demand and growing needs of consumers. – Intellect stimulates and supports the accelerated economic development).

Heads of national companies understand that digital technologies help them compete in the domestic or foreign markets. However, companies are very pragmatic¹.

In recent years, various researchers and organizations have frequently studied and discussed the impact of digitalization on the economy. They try to identify the link between digitalization and productivity, digitalization and employment, develop a policy aimed at improving the sector. There are three main ways to evaluate a digital economy:

➤ the productive method that measures the production of goods and services in the sector;

➤ Income method, which measures the income of individuals and enterprises in the industry;

➤ Expenditure method that measures the consumption of finished goods by households, businesses, government and non-residents².

Research results. The digitalization of the economy is of vital importance for Armenia. Information is one of the "products" which use and production can give great strength and impetus to the country's economy, regardless of economic and geographical barriers. It enables organizations to operate globally. That is why the sphere of information technologies has been declared by the Government of the Republic of Armenia as a priority branch of the economy³.

The Ministry of High Technological Industry, which was established in 2018, has an important role in the process of digitalization of the Republic of Armenia. The goal of the Ministry is to create and strengthen conditions for balanced and sustainable development of high technologies, digitalization, cyber security, innovative technologies, communication, internet, as well as economic growth of the state⁴.

In 2019, the Digitalization Council was formed in Armenia, the activity of which aims to ensure the digitalization of the public administration system, the economy, the promotion of digital skills, as well as the harmonization of the work of state agencies in the field of digitalization⁵.

In 2020, the Government of the Republic of Armenia approved the digitalization strategy, which is a comprehensive development plan targeting the complete development of the country, covering all socio-economic spheres. It is built on three main, strategic pillars:

1) Public administration,

2) Economy,

3) Society.

The development of high technologies has a decisive role in increasing the competitiveness, security and living standards of the state. The states that create and develop high technologies, register changes in the competitive field, occupy leading positions in the international arena. Armenia's digitalization strategy aims to ensure the digital transformation of government, economy and society, with a particular focus on:

---

¹ L G Nikityuk, L T Tkachuk, G K Korotkova, The Role of the Digital Economy in Developing the Market Model of Russian Society, *Advances in Economics, Business and Management Research, volume 128*, International Scientific Conference "Far East Con" (ISCFEC 2020), p.380-382.

² Sargsyan H. and others, The Problems of Forming the Institutional System of Digital Transformations of the RA Economy, Yerevan, 2020.- 160 p., p. 36-46.

³ Sedrakyan T., Models of Strategic Development of the Digital Economy of the Republic of Armenia, Dissertation, Yerevan, 2016, 114 p., p. 3.

⁴ Decision of the Prime Minister of the Republic of Armenia on approving the charter of the Ministry of High-Tech Industry of the Republic of Armenia, June 11, 2018 N 698-L, Retrieved from <https://www.arlis.am/documentView.aspx?docid=131190>

⁵ Decision of the Prime Minister of the Republic of Armenia, October 15, 2019 N 1472-A, Retrieved from <https://www.arlis.am/DocumentView.aspx?docid=135538>

1. Efficient, fast, transparent and data-driven public administration;
2. Modernization of the private sector of the economy and increasing competitiveness through digital platforms and smart solutions,
3. Creating a workforce that has digital skills, that is ready for the economy of the future, as well as the widespread use of digital solutions by the public¹:

The website www.e-gove.am is being created to digitize public administration. The purpose of the site is to combine all the e-government tools and data resources of the state agencies of the Republic of Armenia and to create a comfortable environment for their use².

The basis of the digital economy is the database. In order to have a solid information base for research, it is very important to keep statistics in this or another field based on international standards. Internationally compatible statistical measurements are not yet widespread in the developing world, which is why internal studies are based on indexes developed by international organizations. The indicators calculated by the RA Statistical Service and other organizations are quite limited, they give a very narrow opportunity for analysis. Below are a number of issues related to the statistics of the field.

1. Decentralization,
2. Irregularity,
3. Lack of periodicals,
4. Non-compliance with international standards,
5. Lack of awareness of international organizations in the field of high technologies in Armenia:
6. Lack of information on other areas of technology other than ICT.

Among the problems that need to be solved is the fact that some ranking indexes related to the technological development of the Republic of Armenia are calculated by large international research organizations, but this information is not available (usually it is paid). Besides, no official source in Armenia publishes even the results of analyzes made by those international organizations for Armenia. Nevertheless, the data and calculations collected by the largest international organizations allow us to assess the development of the technological, telecommunication and development sectors of the Republic of Armenia in the overall development of economic growth³:

In Armenia 96% of households and 86% of small and medium enterprises (SMEs) have internet connection. However, there are some interesting differences in the way individuals use the Internet. As data show there is still a huge untapped market for online services, that many people and businesses are not realizing their digital capabilities⁴.

Significant progress has been made since the IT sector was declared a priority. However, there are many problems that companies in this field face. In particular, as a result of the research, it became clear that there are especially problems with the lack of highly qualified labor force, tax-customs procedures, access to financial resources, and access to the international market⁵.

Conclusions. The conducted studies show that active works are being carried out in the direction of digitalization in the Republic of Armenia. Legislative acts have been developed, certain infrastructures, electronic platforms, etc. have been created. At the same time, the discovery of some circumstances hindering the development of the digital economy provides a basis for fulfilling the following recommendations for the development of the digital economy in the Republic of Armenia.

1. Create a unified, comprehensive and reliable database on all areas, which will allow using the capabilities of digital technologies even more effectively.
2. Organize information courses for the population, as well as for business representatives, which will enable them to use online services even more.
3. Eliminate factors hindering the development of the IT sector in Armenia, which will contribute to an even more efficient organization of the digital economy.
4. In order to solve the above-mentioned problems, it is necessary to establish close cooperation between all participants in the digital economy (population, state and business representatives).

---

¹ Armenia's Digitalization Strategy 2020-2025, 2020, pp. 13-14.

² Retrieved from <https://www.e-gov.am/>

³ Technological development and digital economy / Vardan Sargsyan and others. - Yerevan, 2014 - 124 p., p. 10-13.

⁴ Retrieved from <https://blogs.worldbank.org/hy/europeandcentralasia/interneti-ogtagorcowme-hayastanowm-depi-tvayin-mijotsneri-aveli-mec>

⁵ Retrieved from <https://asue.am/amberd/publication/analytics/it-sector-achievements-and-problems>

REFERENCES

1. Alibekova G. and others, Digital Transformation Enablers and Barriers in the Economy of Kazakhstan, *Journal of Asian Finance, Economics and Business Vol 7 No 7 (2020)*, p. 565 – 575 Retrieved from https://www.researchgate.net/publication/343190082_Digital_Transformation_Enablers_and_Barriers_in_the_Economy_of_Kazakhstan
2. RUMANA BUKHT & RICHARD HEEKS, Defining, Conceptualising and Measuring the Digital Economy, Development Informatics, Working Paper Series, *Paper No. 6*, p. 2.
3. L G Nikityuk, L T Tkachuk, G K Korotkova, The Role of the Digital Economy in Developing the Market Model of Russian Society, *Advances in Economics, Business and Management Research, volume 128*, International Scientific Conference "Far East Con" (ISCFEC 2020), p.380-382.
4. Sargsyan H. and others, The Problems of Forming the Institutional System of Digital Transformations of the RA Economy, Yerevan, 2020.- 160 p., p. 36-46.
5. Sedrakyan T., Models of Strategic Development of the Digital Economy of the Republic of Armenia, Dissertation, Yerevan, 2016, 114 p., p. 3.
6. Decision of the Prime Minister of the Republic of Armenia on approving the charter of the Ministry of High-Tech Industry of the Republic of Armenia, June 11, 2018 N 698-L, Retrieved from <https://www.arlis.am/documentView.aspx?docid=131190>
7. Decision of the Prime Minister of the Republic of Armenia, October 15, 2019 N 1472-A, Retrieved from <https://www.arlis.am/DocumentView.aspx?docid=135538>
8. Armenia's Digitalization Strategy 2020-2025, 2020, pp. 13-14.
9. Retrieved from <https://www.e-gov.am/>
10. Technological development and digital economy / Vardan Sargsyan and others. - Yerevan, 2014 - 124 p., p. 10-13.
11. Retrieved from <https://blogs.worldbank.org/hy/europeandcentralasia/interneti-ogtagorcowme-hayastanowm-depi-tvayin-mijotsneri-aveli-mec>
12. Retrieved from <https://asue.am/amberd/publication/analytics/it-sector-achievements-and-problems>

FINANCING AND EFFECTIVENESS OF GEORGIAN HEALTHCARE SYSTEM

Davit Meparishvili, Doctor of Business administration, Invited Professor, Ilia State University, Tbilisi, Georgia, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-7454-2521>

Manana Maridashvili, Doctor of Business administration, Professor, Georgian National University, Tbilisi, Georgia, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-2798-9643>

Ekaterine Sanikidze, Doctoral student of Business administration, Georgian Technical University, Tbilisi, Georgia, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-0466-1845>

DOI: https://doi.org/10.31435/rsglobal_conf/30082021/7650

Abstract. *Assessing the effectiveness of the Georgian healthcare system in the modern period and conditions, takes into account the results achieved, as well as the main problems that hinder the effective functioning of this important field; At the same time, it is important to develop the main directions of their solution, where we consider the improvement of the state policy-making process during the implementation of reforms in the healthcare sector, which should take into account the state of health of the population, quality of healthcare services, results, health care; furthermore disease prevention, equality, financial provision, access to health care, efficiency, rational allocation of health care system resources and other key features of the health care system.*

Keywords: *Financing, effectiveness, universal health care, health care system, health care costs, profit-oriented hospitals.*

Introduction. According to the study materials, life expectancy in Georgia has increased over the last 25 years, child and maternal mortality has decreased, public spending on health care has increased 21 times, and in the last 3 years it has almost doubled, which obviously has a positive impact on public health and the country's economy. On growth. However, the share of state funding in health expenditures still lags significantly behind not only the threshold set by the World Health Organization, but also that of many low-income countries. Referrals to a family doctor are also low, which indicates problems in the development of the primary health care system. In this regard, it is advisable to promote the development of the primary health care system, and in relation to public health expenditures, increase it in accordance with the recommendations of the World Health Organization [1].

It is true that according to statistics, the number of clinics increased from 2011 to 2021, however, the excess medical infrastructure was often created without taking into account the medical needs of the population, and it should be noted that the rapid increase in the number of clinics was the result of a poorly planned universal health program.

It should be noted that the share of private, profit-oriented hospitals in Georgia in the total number of hospitals is 86% and is quite high compared to many developing and developed countries, the remaining 14% (mainly specialized medical institutions such as psychiatric, drug, etc.) are state-owned. Owned. We consider it important to promote the development of other forms of ownership, in particular non-profit (non-profit) and public-private partnership medical organizations, which play an important role in developed countries and thus increase competition between forms of ownership of medical organizations, promote access to health care. Raising and bringing the Georgian healthcare system closer to the existing experience of the countries of the world. [2]

The number of hospital beds exceeds the needs of the population. In 2021 only 49% of the beds were loaded, which is significantly lower than the EU (77%) and CIS (83%) averages. All this indicates the inefficient use of invested capital and other resources. Small and possibly low-efficiency facilities were mainly introduced to the market, which did not have a significant impact on the market share of the leading facilities, although it did reduce the effective utilization rate of the installed capacity [3].

It should be noted that funding for health programs is growing every year and in 2021 will exceed one billion GEL. Its largest share, more than 70%, is universal health program spending. It is true that after the launch of the universal healthcare program in Georgia, the share of out-of-pocket payments in total healthcare expenditures decreased, but in 2021, about 56% of healthcare expenditures were still paid out of pocket, which is still high compared to EU (16%) and regional

(38%). It should be noted that according to the Health Policy Development Document, the Government of Georgia will reduce the share of out-of-pocket payments to 30% by 2030, and achieve more than 5% of the share of public spending on GDP, according to the DRG (Diagnosis-Related Groups). Similar diseases (e.g., diseases of the cardiovascular system) united in one nosological group) plan to increase the share of inpatient cases reimbursed by 100% and the share of primary health care and prevention expenditures by 40% in total costs. [4].

It is noteworthy that despite the significant increase in health expenditures in recent years, according to available data, among European and regional countries, Georgia is still one of the last places in the share of public health expenditures in both total health expenditures (2017 - 38%) and GDP (2017 - 2.9%) and in the state budget (2017 - 10%). [5]

Despite a number of health care reforms in terms of financial stability and risk assessment, it is important to note that there is excess production capacity in the sector and it is not being used effectively. According to 20120 statistics, the bed load rate in Georgia is 49%, which is significantly lower than the EU (77%) and CIS (83%) average rates. One of the reasons for the low efficiencies is the fragmentation of the sector. 60% of facilities account for only 10.9% of hospitalizations, while the average size of hospitals is 3 times lower than the OECD rate per bed. Clearly, all this has a negative impact on the financial performance of the sector. It is important to improve the cost-effectiveness of health services and to introduce the DRG (Diagnostic Grouping) model of financing hospitals and emergency services, enacting new standards for hospital infrastructure and human resources, which will significantly reduce the fragmentation of the sector [6].

Despite significant improvements in access, demand for primary health care in Georgia is still low, with an outpatient referral rate of 3.6 per capita in 2019, well behind the EU (7.0).

At the same time, there is an abundance of doctors and a shortage of nurses in Georgia. There are only 0.6 nurses per doctor in Georgia, and from 2 to 5 nurses in European countries. As a result, Georgian doctors are 3-5 times less productive than their counterparts in European countries, which means that they serve fewer patients. [7]

The state seeks to manage health care costs through uniform tariffs (Resolution 520 and other), which must be methodologically sound, quality-oriented and periodically adjusted, otherwise their negligence will jeopardize the sector's financial stability, quality of service and patients' financial security.

Conclusions. The efficient and optimal functioning of the Georgian healthcare system envisages the improvement of such important issues as: improvement of the legal framework, improvement of the quality of medical services, availability of quality and safety assurance mechanisms in terms of infrastructure and human resources (permits, licenses, state systems). Optimization of staff, accreditation and increase of remuneration, rational use of state investments, introduction and dissemination of innovative and high-tech products / services, projects, precise definition of the volume of medical services fully funded by the state and balanced by real programmatic opportunities. Ensuring effective communication with the public using all modern media and optimal coverage of other current areas, which will have a positive impact on the health system of the country, the improvement of the health status of the population and raising the standard of living.

REFERENCES

1. Barasa, E. W., Molyneux, S., English, M., & Cleary, S. (2015). Setting healthcare priorities at the macro and meso levels: A framework for evaluation. *International Journal of Health Policy and Management*, 4(11), 719–732.
2. Chee, G., Pielemeier, N., Lion, A., & Connor, C. (2013). Why differentiating between health system support and health system strengthening is needed. *The International Journal of Health Planning and Management*, 28(1), 85–94.
3. Daniels, N., & Sabin, J. (1997). Limits to health care: Fair procedures, democratic deliberation, and the legitimacy problem for insurers. *Philosophy & Public Affairs*, 26(4), 303–350.
4. Glassman, A., Chalkidou, K., Giedion, U., Teerawattananon, Y., Tunis, S., Bump, J. B., & Pichon-Riviere, A. (2012). Priority-Setting Institutions in Health. *Global Heart*, 7(1), 13–34.
5. Jamison, D. T., Alwan, A., Mock, C. N., Nugent, R., Watkins, D..(2018). Universal health coverage and intersectoral action for health: Key messages from Disease Control Priorities, 3rd edition. Lancet (London, England), 391(10125), 1108–1120
6. Kapiriri, L., Lee, N.-M., Wallace, L. J., & Kwesiga, B. (2019). Beyond cost-effectiveness, morbidity and mortality: A comprehensive evaluation of priority setting for HIV programming in Uganda. *BMC Public Health*, 19(1), 359.
7. Li, R., Hernandez-Villafuerte, K., Towse, A., Vlad, I., & Chalkidou, K. (2016). Mapping priority setting in health in 17 countries across Asia, Latin America, and sub-Saharan Africa. *Health Systems & Reform*, 2(1), 71–83.

**Proceedings of the
XXXI International Scientific and
Practical Conference
Social and Economic Aspects of Education in
Modern Society**

(August 30, 2021, Warsaw, Poland)

MULTIDISCIPLINARY SCIENTIFIC EDITION

Passed for printing 25.08.2021. Appearance 30.08.2021.

Typeface Times New Roman.

Circulation 300 copies.

RS Global S. z O.O., Warsaw, Poland, 2021